

Πῶς δὲν θ' ἀναγνώσωμεν μὲ ἡδονὴν καὶ ὑπερηφάνειαν ὅτι εἰς τὴν παροιμίαν, ἣν μετὰ χάριτος ἄμα καὶ κριτικῆς αὐστηρότητος δ. κ. Κ. ἀναλύει (ιδ. σελ. 61): κάμνει ὁ πίθος κι' ὁ ρογός κι' ἀκούει ἡ κυρὰ καμάτερῃ μία γνώμη τοῦ Ἐπιχάρμου σῶζεται, ἥτις διὰ τῶν αἰώνων μεταπλαττομένη ἐν τῇ διακυεῖ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐθνικῇ συνειδήσει εἰς τοὺς ὑστάτους τοῦ μεσαιωνικοῦ χρόνου παρεδόθη, ἔλαβε δὲ οὕτως τὸν γνησίως νεοελληνικὸν αὐτῆς γλωσσικὸν τύπον, διασώζουσα ἐν τοῦτοις πάντοτε λέξεις δημοτικῆς μὲν πάντως τότε, συνάμα δὲ χαριστάτας ἀρχαίας; (πρὸς τὸ κάμνει ἐν τῇ ὁμηρικῇ τοῦ σημασίᾳ, τὸ πίθος ἐν τύπῳ γνωστοτέρῳ τοῦ σημερινοῦ, τὸ ἀκούει ἐν ἀρχαίᾳ ἐκδοχῇ καὶ ἐν σπάνιον σικελιωτικῷ διαλεκτικῷ λείψανον, τὸ ρογός, καὶ σήμερον φαίνεται ὅχι ἄγνωστον, ἐπὶ τῇ σημασίᾳ τοῦ σιτοδόλιον). Πῶς νὰ μὴ αἰσθανθῶμεν θαυλασμόν καὶ σέβας πρὸς τοὺς μεσαιωνικοὺς ἐκείνους πατέρας καὶ προπάππους, οἵτινες τόσον ἐκφραστικὴν γλῶσσαν ἐλάλουν, καὶ ἤδη ἐθάρρουν νὰ γραψῶσι, καθαρῶς μὲν πλέον δημῶδη νεοελληνικὴν κατὰ τὴν μορφήν, διασώζουσιν ὅμως τόσον πιστῶς ἀκόμη τὸ λεξικὸν τῶν εἰδωλολατρῶν προγόνων; Πῶς νὰ μὴ συμπαθήσωμεν πρὸς αὐτοὺς, κινουμένους ἀκριβῶς ἐν τῷ αὐτῷ κύκλῳ τῶν σκέψεων καὶ αἰσθημάτων, ὑφ' ὧν ἡμεῖς σήμερον ἐμπνεόμεθα, καὶ ὅμως πολὺ παλαιότερους ἀπὸ ἡμᾶς καὶ γνησιωτέρους κατὰ τε τὸ αἶμα καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς παραδόσεις γόνους τοῦ ἀρχαίου ἔθνους;

Τὴν προσοχὴν μὰς ἐλκύει δ. κ. Κ. καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς μελέτης του, ὅπερ ἐπίσης αὐτὸς πρῶτος διελεύκαμεν. Πρόκειται περὶ τῆς μετρικῆς ποικιλίας τῶν παροιμιῶν, αἵτινες φαίνεται πᾶσαι ἐν μέτρῳ ἐλέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, οὐχὶ ὅμως ἀβλαβεῖς ὡς πρὸς τοῦτο μὰς παρεδόθησαν εἴτε ἐξ ἀβελφίας τῶν ἀντιγραφῶν εἴτε ἐνεκὰ τῶν γλωσσικῶν μεταβολῶν, ὥς ἰδίᾳ καὶ ὑπὸ τοῦ Πλανούδη συλλεγεῖσθαι ὑπέστησαν. Διότι ὁ λόγιος οὗτος τόσον ὀλίγοι φαίνεται καταλάμβανε τὴν χάριν τῶν δημῶδων τούτων ῥήσεων, ὥστε διὰ τὸν πολὺν πρὸς τὴν ἀκαθαρεύουσιν ζῆλον—ὅμοια ὡς ἐὰν ἦτο σημερινὸς Ἕλληνας—μετέβαλεν αὐτὰς εἰς τὴν γραφομένην, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, καὶ ἐφθεῖρεν ὅλην τὴν φυσικὴν των καλλονήν. Τοιοῦτοτρόπως μετέβαλε π. χ. τὴν παροιμίαν: ἡ σκύλα μὰς σπουδάξουσα τυφλὰ κουτσουδία ἐγέννησε (σήμερον: ἡ σκύλα ἀπὸ τῆ βιάσι της γεννάει στραβά κουτάδια) εἰς τὸ: ἡ κύων ἐπειγομένη τυφλὰ σκυλακικὰ τέτοκε. Ἐπίσης τὸ: ὅλον τὸ βόϊδιν ἐφαγε κι' εἰς τὴν οὐρὰ ἀπεστάθη (σήμερον: ὅλον τὸ βόϊδ' ἐφαγάμε καὶ στὴν οὐρὰ ποστάσαμε) εἰς: ὅλον τὸν βόυν ἐφαγε, κατὰ δὲ τὴν κέρκον ἀπηγόρευσε. Τὸ: κλέπτῃς κλέπτῃ φουσικῶτα λουκάνικα πωλεῖ εἰς: κλέπτῃς κλέπτῃ πεφουσαμένους ἀλλάντας ἐπίπρασκεν. Τὸ: τὸν ἀείδαρον ἐκούρευαν κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη ἰούλιζεν εἰς: ἐνθεν μὲν ὄνος ἐκείρετο, ἐπὶ θάτερα δὲ ἰούλιζεν.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

—α—

Ἡ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΥΑΣΝΑΙΑ ΠΟΛΙΑΝΑΣ

(ὑπὸ τοῦ κόμητος Λέοντος Τολστόϊ.)

(Συνέχεια)

Ὁ διδάσκαλος πάντοτε, ἀκουσίως πῶς, κλίνει εἰς τὸ νὰ ἐκλέγῃ τὴν μέθοδον ἐκείνην τῆς διδασκαλίας, ἥτις φαίνεται ἀνετωτέρα δι' αὐτόν. Ὅσον ἡ μέθοδος εἶνε ἀνετωτέρα διὰ τὸν διδάσκαλον, τοσοῦτον εἶνε ἀκαταλληλοτέρα διὰ τὸν μαθητὴν. Ἡ καλλιτέρα μέθοδος εἶνε ἡ εὐχαριστοῦσα περισσότερον τοὺς μαθητάς.

Οἱ τρεῖς οὗτοι νόμοι τῆς διδασκαλίας ἀπεδείχθησαν ἀληθεῖς διὰ τοῦ μᾶλλον ἀναμφισβητήτου τρόπου ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Ὑασνάια Πολιάνας, διὰ τὴν μηχανικὴν ἀναγνώσιν. Χάρις εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ Σχολῇ πνεῦμα, ἡ ἀναγνώσις αὐτῇ ἐπέσεν ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐπανοδὸν τῶν παλαιῶν μαθητῶν ἐκ τῶν ἀγροτικῶν ἐργασίῶν αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον εἶνε τὸ ἐξῆς: Ἡ ἀναγνώσις τῶν διηγημάτων, ἥτις ἐμελλε νὰ καθιερώσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μηχανικῆς ἀναγνώσεως, ἀπέδειξεν, ὅτι αἱ πρόσδοι ἦσαν μηδαμναί, καὶ ὅτι ἐν διαστήματι πέντε ἐβδομάδων, οὔτε κατὰ βῆμα προὐχώρησαν οἱ μαθηταί, πολλοὶ μάλιστα καὶ ὀπισθοχώρησαν. Ὁ καλλίτερος μαθηματικὸς τῆς πρώτης τάξεως, ὁ Ρ., ὅστις ἐξῆγε τὰς τετραγωνικὰς ρίζας διὰ μόνου τοῦ συλλογισμοῦ, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου τόσον ἀπέμαθε ν' ἀναγινώσκει, ὥστε, ἔδει ν' ἀναγινώσκει τις μαζὶ τοῦ συλλαβίζων.

Ἀφήκαμεν ἐδῶ τὴν ἐν τοῖς βιβλίοις ἀναγνώσιν, καὶ ἤρξαμεν νὰ βεβαιώσωμεν τὸν ἐγκέφαλον μὰς, ὅπως ἀντικαλύψωμεν ἐν κατάλληλον σύστημα μηχανικῆς ἀναγνώσεως. Ἀλλ' ἐνῷ ἐζητοῦμεν, ἡ ἀκόλουθος μέθοδος ἐσχηματίζετο ἀφ' ἑαυτῆς. Κατὰ τὰς ὥρας τὰς ἀφιερωμένας εἰς τὴν ἀναγνώσιν, ἥτις κατ' ὄνομα μόνον διηρεῖτο εἰς μηχανικὴν καὶ προδουτικὴν, οἱ ὀλιγώτερον καλοὶ μαθηταί, ἀνὰ δύο, λαμβάνοντες ἐν βιβλίον (κάποτε τοὺς μύθους, κάποτε τὸ Εὐαγγέλιον ἢ ἐγχειρίδιον ἀσμάτων, ἢ κάμμιαν ἐφημερίδα γεγραμμένην εἰς δημῶδη γλῶσσαν) ἀνεγίνωσκον ὁμοῦ, μόνον χάριν τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀναγνώσεως, ὅπως μηχανικῶς· ἀλλ' ὁσάκις ἡ προσοχὴ των ἐφίστατο ἐπὶ τινος μύθου, ἀνεγίνωσκον μετὰ πλήρους κατανοήσεως τῆς ἐννοίας, καὶ ἐζήτουν νὰ τοὺς ἀκούσῃ ὁ διδάσκαλος—καίτοι ταῦτα συνέβαινον ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς μηχανικῆς ἀναγνώσεως. Ἐνίοτε μαθηταί, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ χειρότεροι, ἐλάβανον ἀνὰ χεῖρας τὸ αὐτὸ βιβλίον πολλάκις κατ' ἐπανάληψιν, ἠνοίγον τὴν αὐτὴν σελίδα, ἀνεγίνωσκον ὁμοῦ τὸν αὐτὸν μῦθον, καὶ τὸν ἐμάνθανον ἐκ στήθους αὐτοῦ μόνον χωρὶς νὰ προκληθῶσιν εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλην τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ διδασκάλου. Ὁρχοντο κάποτε νὰ παρακλέσῃ τὸν διδάσκαλον, καὶ πρὸ

πάντων οἱ μεγαλειότεροι, ὅπως ἀναγνώσῃ μετ' αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς δευτέρας τάξεως, οἱ καλλίτερον ἀναγινώσκοντες δὲν ἀρχῶσι ν' ἀναγινώσκωσιν ὁμοῦ. Ἐπὶ δὲ ὀλιγώτερον ἀναγινώσκουσι μηχανικῶς· ἐὰν δὲ μανθάνωσιν ἐκ στήθους τίποτε, τοῦτο εἶνε ποίημα μᾶλλον, οὐχὶ δὲ πεζὸς λόγος.

Παρὰ τοῖς μεγαλειότεροις τὸ αὐτὸ φαινόμενον παράγεται, μετὰ τινος παραλλαγῆς, ἥτις μ' ἐξέπληξε τὸν παρελθόντα μῆνα. Κατὰ τὴν ὥραν αὐτῶν τῆς προοδευτικῆς ἀναγνώσεως, τοῖς δίδεται ἐν βιβλίον οἷον δῆποτε. Τὸ ἀναγινώσκουσιν ἀλληλοδιαδόχως, ἔπειτα δὲ, ὅλοι ὁμοῦ ἀφηγοῦνται τὴν ἐννοίαν του. Μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦτο ἦλθε καὶ τις μαθητῆς ἀξιοσημείωτος, ὁ Τσ., ὅστις εἶχε σπουδάσει ἐπὶ διετίαν παρὰ τῷ ἐφημερίῳ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπερτίει τοὺς ἰδικούς μας κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν· ἀνεγίνωσκεν ἐπίσης καλῶς, ὅσον καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι. Οὕτως, ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς προοδευτικῆς ἀναγνώσεως, οἱ μαθηταὶ δὲν ἐνόουν ὀλίγον, εἰμὴ ὁσάκις ὁ Τσ. ἀνεγίνωσκε· τότε δὲ, ἕκαστος αὐτῶν ἤθελε ν' ἀναγνώσῃ. Ἀλλ' ἅμα ὡς ἤρχιζε τὴν ἀνάγνωσιν ἀδέξιός τις ἀναγνώστης, πάντες ἐξέφραζον τὴν δυσἀρέσκειάν των, καὶ πρὸ πάντων ὅταν ἡ ἱστορία ἐτύγχανε νὰ εἶνε ἐνδιαφέρουσα. Ἐγέλων, παρεξτρέποντο, ὁ κακὸς ἀναγνώστης ἠρυθρία ἐξ ἐντροπῆς, καὶ ἡγείροντο συζητήσεις ἀτελευτητοί. Τὸν παρελθόντα μῆνα εἰς τῶν μαθητῶν ἐδήλωσεν, ὅτι πάσῃ θυσίᾳ θὰ κατῴρθου νὰ ἀναγινώσκῃ ὡς ὁ Τσ. Οἱ ἄλλοι ἀνέλαβον τὴν αὐτὴν ὑπόσχεσιν, καὶ πάραυτα ἡ μηχανικὴ ἀνάγνωσις ἀπέβη σπουδὴ προσφιλέως. Ἐπὶ μίαν ὥραν, ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν πολλάκις, ἔμενον καθήμενοι, χωρὶς νὰ ἀποσπασθῶσιν ἐκ τῶν βιβλίων, ἅτινα δὲν ἐνόουν. Ἠρχισαν νὰ μετακομίζωσι τὰ βιβλία εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ ἐντὸς τριῶν ἐβδομάδων ἐποίησαν προόδους, τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ περιμένῃ.

Μὲ αὐτοὺς, συνέβη τὸ ἀντίθετον ἐκείνου τὸ ὁποῖον συνήθως συμβαίνει μὲ τοὺς γινώσκοντας τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν. Συμβαίνει τὸ ὄντι πολὺ συχνά, νὰ μανθάνωσι ν' ἀναγινώσκωσι, χωρὶς νὰ ἔχωσιν οὔτε ν' ἀναγνώσῃ τίποτε οὔτε νὰ ἐννοήσωσι. Ἐνταῦθα συνέβη, ὥστε, οἱ μαθηταί, οἱ ἱκανοὶ ἔμαθον τί ἔχουσι νὰ ἀναγνώσῃ καὶ νὰ ἐννοήσωσι, ἑσπεροῦντο δὲ μόνον ἀσκήσεως, εὖρον μόνον τὴν ταχέϊαν ἀνάγνωσιν.

Σήμερον, ἐγκατελείψαμεν ἐντελῶς τὴν μηχανικὴν ἀνάγνωσιν. Τὰ πράγματα τυμβαίνουσιν ὡς περιεγράψαμεν ἀνωτέρω. Ἀφῆθη εἰς ἕκαστον μαθητὴν ἡ ἐλευθερία νὰ μεταχειρισθῇ τὰ συστήματα ἅτινα τῷ ἀρέσκουσιν· εἶνε δὲ ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἕκαστος αὐτῶν μεταχειρίζεται ὅλα τὰ γνωστὰ εἰς ἐμὲ συστήματα:

- α.) Τὴν μετὰ τοῦ διδασκάλου ἀνάγνωσιν.
- β.) Τὴν μηχανικὴν ἀνάγνωσιν.
- γ.) Τὴν μετ' ἀποστηθίσεως ἀνάγνωσιν.
- δ.) Τὴν κοινὴν ἀνάγνωσιν, καὶ
- ε.) Τὴν ἀνάγνωσιν σὺν τῇ ἐπιγνώσει τῆς ἐννοίας τοῦ ἀναγινωσκομένου.

Τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται ὅλοι καὶ μῆτερες, εἶνε μᾶλλον διδασκαλικὴ οἰκογενειακὴ παρὰ σύστημα σχολειακόν. Ὁ μαθητὴς ἐρχεται καὶ παρακαλεῖ τὸν διδασκάλον ν' ἀναγνώσῃ μετ' αὐτοῦ. Ὁ διδασκαλὸς ἀναγινώσκῃ συλλαβίζων καὶ προσφέρων ἀνὰ μίαν τὰς λέξεις. Αὕτῃ εἶνε ἡ πρώτη μέθοδος ἣν τὸ παιδίον ζητεῖ πρὸ πάσης ἄλλης, καὶ ἥτις ὑπ' οὐδεμιᾶς ἄλλης δύναται ν' ἀντικατασταθῇ.

Τὸ δεύτερον σύστημα συνίσταται εἰς τὴν μηχανικὴν ἀνάγνωσιν. Ὁ μαθητὴς, μὴδὲν ἤδη ν' ἀναγινώσκῃ χωρὶς νὰ συλλαβίζῃ, καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς ἀναγνώσεως, καὶ λαμβάνων τὸ βιβλίον, ἀναγινώσκει μόνος του ὅσον δύναται, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τὸν βοηθήσῃ ἢ νὰ τὸν διορθώσῃ. Οὕτως, ὁ μαθητὴς ἐξοικειοῦται ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν μηχανισμόν τῆς ἀναγνώσεως.

Τὸ τρίτον σύστημα συνίσταται εἰς τὸ μανθάνειν ἐκ στήθους τὰς προσευχάς, τὰ ποιήματα, καὶ ἐν γένει μίαν σελίδα ὁλόκληρον, καὶ ἀναγινώσκειν ἐκ τοῦ βιβλίου ὅ,τι ἔμαθέ τις ἐκ στήθους.

Τὸ τέταρτον σύστημα εἶνε ἡ κοινὴ ἀνάγνωσις, ἥτις ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Ἰασηνικῆς Πολιάντας ἀφ' ἑαυτῆς ἐβεβλήθη. Ἐκτελεῖται δὲ ὡς ἐξῆς: Καθνύονται οἱ μαθηταὶ ἀνὰ δύο καὶ ἀνὰ τρεῖς ἑμπροσθεν τοῦ αὐτοῦ βιβλίου· ἀναγινώσκει ὁ εἰς γωνίᾳ τῇ φωνῇ, παρακολουθοῦσι δὲ καὶ διορθοῦσιν αὐτὸν οἱ ἄλλοι. Τινὲς τῶν μαθητῶν δὲν ἀγαπῶσι τὴν τοιαύτην ἐν κοινῷ ἀνάγνωσιν, μὴ αἰσθανόμενοι τὴν ἀνάγκην αὐτῆς.

Καὶ τέλος, τὸ πέμπτον σύστημα εἶνε ἡ προοδευτικὴ ἀνάγνωσις, δηλαδή ἡ ἀνάγνωσις βιβλίων μελετωμένων μετὰ ζήλου, σὺν τῇ πλήρει κατανοήσει τῶν ἀναγινωσκομένων.

Ὅλα τὰ συστήματα ταῦτα εἰσῆχθησαν μόνον τῶν ἐν τῇ σχολῇ, καὶ αἱ πρόοδοι, ἐν διαστήματι ἐνὸς μηνός, ἦσαν ἥδη σημαντικαί.

(ἐκκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΒΙΕΝΝΗΣ ΕΙΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΙΝ

Ἐκ Τσαριβρόδης, κατὰ τὰ σερβοβουλγαρικὰ σύνορα, ἀγγέλλεται ὅτι τῇ 8 Ἀπριλίου ἐφθασεν ἐκεῖ ἐκ Σοφίας ὁ πρῶτος σιδηροδρομικὸς συρμός, ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ γραμμὴ τοῦ ἀπὸ Βιέννης εἰς Κωνσταντινούπολιν σιδηροδρόμου ἀπεπερατώθη, τῇ δὲ 13ῃ Μαΐου πρόκειται νὰ κυκλοφορήσῃ ὁ πρῶτος μεταξὺ Βελιγραδίου καὶ Κωνσταντινουπόλεως κατ' εὐθείαν συρμός. Ἡ βουλγαρικὴ κυβέρνησις σκοπεῖ νὰ ἐκμεταλλεῖται διὰ λογαριασμόν της τὸ βουλγαρικὸν τμήμα τῆς γραμμῆς ταύτης, ἂν καὶ αἱ ἐταιρίαι αἱ ἐκμεταλλεόμεναι τὸ σερβικὸν καὶ τὸ τουρκικὸν τμήμα προσηνέχθησαν ν' ἀναλάβωσι καὶ ἐκείνην τὴν ἐκμετάλλευσιν.